

**Відгук
офіційного опонента**

доктора наук з державного управління, професора

Гаєвської Лариси Анатоліївни

на дисертацію Форкуци Олени Анатоліївни на тему: «Забезпечення якості середньої освіти засобами інституційного аудиту: публічно-управлінський аспект», подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю

281 «Публічне управління та адміністрування»

Актуальність теми та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами

Сьогодні, як ніколи раніше, роль якості освіти визнається одним із головних пріоритетів відновлення довгострокового економічного зростання сучасної економіки, заснованої на знаннях. Підвищення якості освіти визнається однією з головних цілей в освітній політиці. В Україні здійснюється активне впровадження державної системи забезпечення якості закладів середньої освіти, одним з механізмів якої є інституційний аудит, який є принципово новим явищем оцінювання якості освітньої діяльності у закладах загальної середньої освіти України.

Рівень діяльності будь-якого навчального закладу в значній мірі залежить від якості управління, яке здійснюється адміністрацією цього закладу, а також органів публічного управління різного рівня. Саме від них залежить ефективне функціонування освітніх інституцій, зокрема, здійснення таких повноважень, як підбір кадрів, розподіл і використання ресурсів, створення умов для навчання та праці, підтримка, контроль тощо. Інституційний аудит дає можливість виявити підходи керівництва школи і педагогічного колективу до стратегічного планування розвитку навчального закладу та перспективне бачення його ціннісних орієнтирів. Крім того, в Україні запроваджено громадську акредитацію, що дозволяє оцінювати діяльність закладів загальної середньої освіти неурядовим організаціям, які зможуть виконувати роль держави та впроваджувати в шкільну освіту філософію, а на яку є запит суспільства. У контексті активних змін у процедурах та філософії здійснення оцінювання діяльності шкіл з метою забезпечення якості освіти актуальним вбачається дослідження ролі управлінських структур у цьому процесі, ефективне налагодження співпраці з інститутами громадянського суспільства та можливості використання результатів інституційного аудиту в публічно-управлінській практиці.

Зазначене вище дає підстави стверджувати, що дисертаційне дослідження Форкуци Олени Анатоліївни на тему: «Забезпечення якості середньої освіти засобами інституційного аудиту: публічно-управлінський аспект» є актуальним, має важливе теоретичне та практичне значення.

Дисертаційне дослідження виконувалось в рамках науково-дослідних робіт Львівського регіонального інституту державного управління Національної

академії державного управління при Президентіві України, зокрема за темою: «Державно-управлінські аспекти формування національної ідентичності в сучасному українському соціумі» (ДР №0119U100780, ДО № 0221U103959) комплексного наукового проекту Національної академії державного управління при Президентіві України «Державне управління та місцеве самоврядування», у якій автор проаналізувала проблемні питання у сфері освіти та виховання дітей, як основного напрямку «людських інвестицій» та запропонувала напрями реалізації ефективної державної політики в гуманітарній сфері, спрямованої на формування якісної практико орієнтованої системи освіти.

Основні результати наукових досліджень та їх новизна

У дисертаційній роботі вирішено актуальне наукове завдання, що полягає в обґрунтуванні теоретичних положень та розробленні науково-практичних рекомендацій щодо покращення забезпечення якості середньої освіти засобами інституційного аудиту.

Ґрунтовний аналіз значного обсягу теоретичного матеріалу та нормативно-правової бази України за темою дослідження, узагальнення та систематизація зарубіжного і вітчизняного досвіду розвитку та застосування інституційного аудиту, а також узгодженість наукових положень, висновків та рекомендацій дисертаційного дослідження підтверджує достовірність та новизну наукових результатів, висновків і рекомендацій автора.

Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження полягає в тому, що автором уперше обґрунтовано пропозиції щодо впровадження інтегративної моделі управління якістю освіти, яка базується на застосуванні інституційного аудиту як інструменту забезпечення якості освіти; удосконалено підходи щодо визначення пріоритетності застосування інституційного аудиту в контексті імплементації зарубіжного досвіду; пропозиції щодо здійснення управлінських дій стосовно запровадження інституційного аудиту в публічному секторі, які передбачають відхід від застарілих бюрократичних способів перевірки освітнього процесу та вдосконалення інструментарію реалізації аудиторських дій експертами на основі доведених переваг інституційного аудиту порівняно з атестацією освітніх закладів; дістали подальшого розвитку: теоретичне обґрунтування інтегративної моделі управління якістю освіти та технології її реалізації в сучасних умовах управління якістю освіти, пропозиції щодо покращення роботи вчителя, сформовані на основі впровадження зарубіжного досвіду.

Цікавим та цінним для теорії та практики публічного управління є дослідження міжнародного досвіду управління якістю повної загальної середньої освіти засобами інституційного аудиту, на основі якого автор визначає необхідні заходи, спрямовані на підвищення ефективності контролю в частині виявлення порушень та вироблення механізмів визначення міри відповідальності.

Заслужують на увагу узагальнення автора щодо впровадження інтегративної моделі управління якістю освіти та розкриття сутності і характеристика кожного зі складових боків інтегративної моделі, які тісно

пов'язані між собою: цільовий; змістовий; методологічний; особистісний; технологічний; результативний.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Сформульовані у дисертації наукові положення, висновки та рекомендації є обґрунтованими, базуються на узагальненні значної кількості результатів наукових досліджень, нормативно-правових актів України. Обґрунтованість і достовірність результатів дисертації також підтверджена в процесі їх апробації на різноманітних науково-комунікативних заходах.

Дисертаційне дослідження здійснювалось шляхом використання широкого спектру різноманітних методів дослідження, серед яких: аналіз філософської, педагогічної, психологічної літератури, нормативних документів з питань управління якістю освіти для вивчення стану розробленості проблеми, визначення науково-теоретичних засад управління якістю освітніх послуг в освітньому закладі, понятійно-категоріального апарату дослідження; теоретичне моделювання для розробки теоретичної моделі управління якістю надання освітніх послуг освітніми закладами на основі інституційного аудиту; оцінка ділової, нормативно-методичної документації для з'ясування специфіки публічно-управлінських показників розвитку регіонів України щодо якості освітніх послуг в освітньому закладі та визначення показників якості результатів надання освітніх послуг в освітньому закладі; системний метод - для вироблення висновків за результатами дослідження;

Практичне значення і впровадження одержаних результатів дослідження.

Дисертаційна робота на тему «Забезпечення якості середньої освіти засобами інституційного аудиту: публічно-управлінський аспект» є самостійно виконаною науковою працею, у якій викладено авторський підхід до використання інституційного аудиту в публічно-управлінській практиці для забезпечення якості загальної середньої освіти. Результати дослідження можуть використовуватися науковцями та практиками при розробці та реалізації державної освітньої політики в Україні щодо забезпечення якості освіти, що має важливе наукове значення для галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування».

Практичне значення отриманих результатів полягає у тому, що розроблені й науково обґрунтовані в роботі положення, висновки та рекомендації можуть бути використані у практичній діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування для забезпечення та реалізації освітньої політики, для подальших досліджень даної тематики та для розробки відповідних навчальних програм у системі підготовки фахівців з публічного управління та адміністрування.

Запропоновані автором положення та результати дослідження використані Департаментом освіти, науки та молодіжної політики Івано-

Франківської обласної державної адміністрації та відділом освіти, молоді та спорту Космацької сільської ради Косівського району Івано-Франківської області.

Оцінка оформлення дисертації.

Дисертаційне дослідження О.А.Форкуци на тему «Забезпечення якості середньої освіти засобами інституційного аудиту: публічно-управлінський аспект» оформлено відповідно до встановлених МОН України вимог, викладено літературною українською мовою, науковим стилем.

Повнота викладення матеріалів дисертаційного дослідження в опублікованих працях

Наукові публікації О.А. Форкуци відображають зміст дисертаційної роботи та отримані висновки. Результати дисертаційного дослідження висвітлені у 14 наукових публікаціях, із яких 3 опубліковано у міжнародних виданнях, 3 – у вітчизняних наукових виданнях, внесених до наукометричних баз, рекомендованих Міністерством освіти і науки України, 1 – в електронному виданні. За результатами апробації опубліковано 7 тез доповідей у матеріалах наукових комунікативних заходів.

Дотримання принципів академічної доброчесності.

Аналіз дисертації Форкуци Оєни Анатоліївни дають підстави констатувати, що робота є самостійно виконаною науковою працею. Наукові положення, висновки, рекомендації, що виносяться на захист, отримані здобувачем особисто. Текст є оригінальним, цитати оформлені коректно, наведені посилання на джерела інформації. У зв'язку з цим та на підставі перевірки роботи на академічний плагіат можна зробити висновок про відсутність порушення здобувачем академічної доброчесності.

Дискусійні положення та рекомендації щодо змісту дисертаційної роботи

Загалом позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження О.А.Форкуци, його результати, наукову та практичну цінність, варто зазначити, що, на нашу думку, дисертація містить деякі дискусійні моменти, які потребують уточнення, зокрема:

1. У підрозділі 2.1 «Публічно-управлінський аспект розвитку повної загальної середньої освіти» автор дещо виходить за рамки означеної назви, подаючи інформацію щодо дошкільної, професійно-технічної та вищої освіти.

2. Цікавим з точки зору дослідження видається підрозділ 2.3 «Забезпечення якості повної загальної середньої освіти засобами інституційного аудиту: сучасний стан», разом з тим, на нашу думку, автору слід було більше уваги приділити питанням використання результатів

інституційного аудиту управлінцями різних рівнів з метою забезпечення якості загальної середньої освіти, навести конкретні приклади, факти, цифри, тощо.

3. Потребує уточнення, що автор розуміє під управлінням якістю повної загальної середньої освіти засобами інституційного аудиту, та пояснення, чому вчитель розглядається як оди із суб'єктів такого управління.

4. На стор. 160 (підрозділ 3.2) автор зазначає, що «інституційний аудит є одночасно і способом оцінювання роботи шкіл, і засобом перевірки якості навчального процесу» та представляє у загальному вигляді процедуру здійснення інституційного аудиту в публічно-управлінському контексті (рис. 3.2). Разом з тим, не зовсім зрозумілим видається підхід автора на поділ переваг здійснення інституційного аудиту окремо в управлінському, і окремо в публічному контекстах, оскільки в дисертації розглядається публічно-управлінський контекст, виходячи із словосполучення «публічне управління»; а також потребують додаткового визначення та пояснення автора такі переваги саме в публічному контексті.

5. Дискусійним вважаємо висновок автора, що «сутність інтегративної моделі полягає в тому, щоб залучити знання із суміжних галузей, поєднати їх із профільюючими дисциплінами і в результаті отримати можливість надавати учням якісні знання шляхом застосування інтегративного підходу в навчанні», оскільки в такому випадку з контексту випадає управлінський аспект.

6. Оскільки предметом дослідження автор обрала публічно-управлінський аспект забезпечення якості середньої освіти засобами інституційного аудиту, варто було б розглянути питання залучення громадськості до цього процесу, а саме можливість для громадських професійних об'єднань, інших юридичних осіб здійснювати незалежне оцінювання якості освіти та освітньої діяльності закладів загальної середньої освіти під час громадської акредитації закладів освіти.

Висловлені зауваження, рекомендації та наявність дискусійних моментів у дисертації О.А.Форкуци не знижують її загальної позитивної оцінки.

Загальний висновок та оцінка дисертації

Дисертаційне дослідження О.А.Форкуци на тему «Забезпечення якості середньої освіти засобами інституційного аудиту: публічно-управлінський аспект» містить наукові положення, нові науково обґрунтовані теоретичні результати проведених здобувачем досліджень, що мають значення для галузі знань «Публічне управління та адміністрування».

З огляду на актуальність, новизну, важливість здобутих автором наукових результатів, їх обґрунтованість і достовірність, практичну цінність сформульованих положень і висновків, вважаємо, що дисертаційна робота О.А. Форкуци «Забезпечення якості середньої освіти засобами інституційного аудиту: публічно-управлінський аспект» є самостійним,

оригінальним, завершеним науковим дослідженням, у якому вирішено актуальне наукове завдання в галузі знань «Публічне управління та адміністрування», яке полягає в обґрунтуванні теоретичних положень та розробленні науково-практичних рекомендацій щодо забезпечення якості середньої освіти засобами інституційного аудиту.

Дисертація відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 12 січня 2022 р. № 44, а її автор, Форкуца Олена Анатоліївна, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії у галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний опонент:

Доктор наук з державного управління,
професор, професор кафедри національної
економіки та публічного управління
Київського національного економічного
університету імені Вадима Гетьмана

Лариса ГАЄВСЬКА

